

K

KERCHOF, Jacobus Antonius, militair, kapelaan van de Brugse O.L.V.-kerk, genealoog en samensteller van een groot aantal handschriften.

Jacobus Antonius Kerchof werd geboren te Brugge O.-L.-V. op 26 april 1625. Zijn ouders waren Guillelmus Kerchof († 1639) en Magdalena Bultynck († 1628). Tot rond zijn 30ste levensjaar was hij militair, werd dan priester en later kapelaan van de Brugse O.L.V.-kerk. Nog toen hij militair was stelde hij handschriften samen met genealogische gegevens van Brugse families. Hij overleed te Brugge op 5 april 1685 en liet een omvangrijke verzameling geschriften na die verspreid zitten over meer dan één publieke of wetenschappelijke bibliotheek, archiefdepot of privé bibliotheek.

Jacobus Antonius Kerchof stamde uit een geslacht van Brugse bakkers. Vader Guillelmus had zijn bakkerij op de Gouden Handrei aan de Carmersbrug (huis *het Schomynkel*), grootvader Antoon († 1625) de zijne in het Genthof (huis *Den Steeghere*) en overgrootvader Ghijsbrecht († 1568) de zijne op de Garenmarkt (huis *De Gemeene Steenpit*). Tussen midden 16de en midden 17de eeuw vinden we leden van de familie Kerchof in het bestuur van het bakkersambacht te Brugge als vinder of deken.

Jacobus Antonius begon zijn loopbaan als militair in Spaanse dienst. In 1649 treffen we *Jo^r Jacques Kerchof, f^s jo^r Guilliame* aan als lid van de Gentse St.-Antoniusgilde van kolveniers, haakbusschieters en kanonniërs (deze gilde telde ook niet-Gentenaars onder haar leden). In 1651 was hij in dienst van koning Filips IV van Spanje als *alferis* (vaandeldrager) in een regiment Waalse infanteristen. In 1652 was hij kapitein-commandant van het fort *De Ruyte* nabij Watten (Frankrijk, Nord/Pas-de-Calais). Dit fort op een heuvel was een strategische plaats, nabij een brug over de rivier de Aa en nabij de samenvloeiing met het Colmekanaal, dat over

Zegel van Jacobus Antonius KERCHOF op zijn testament, 1684 (Brugge, Rijksarchief, Kerkfabriek Brugge, O.L.Vrouw, oud archief nr. 1144).

Bergues (Frankrijk, Nord/Pas-de-Calais) de verbinding maakt met Veurne. De Aa vormde toen de natuurlijke grens tussen de Zuidelijke Nederlanden (graafschap Vlaanderen) en Frankrijk (graafschap Artesië). Toen hij nog commandant van dit fort was, dus rond zijn 28ste, liet hij zijn portret schilderen. Waar dit zich nu bevindt (voor zover het nog bestaat) is niet gekend.

Rond 1654 verliet hij het leger. Hij werd tot seculier priester gewijd op 27 maart 1655. In 1669 verwierf hij een prebende als kanunnik van het kapittel van de abdij van Mesen. Kort daarna (in 1670 volgens P. Le Doulx) werd hij kapelaan van de Brugse collegiale O.L.V.-kerk, wat hij bleef tot aan zijn overlijden.

Toen hij nog militair was schreef hij een heraldisch traktaat *Recueil du Blason, ou l'estre et portage des armes...* (vermeld in de veilingcatalogus van 1808 van de verzameling van P. Le Doulx, lot 97). Nog als militair begon hij in 1654 aan een

handschrift, getiteld *Vergaderijnghe van Begravinghe van Edelmannen met 4 ofte 8 quartieren...* (Universiteit Gent, handschriften, nr. 2857), waarin hij de wapens en kwartieren optekende van Vlaamse edellieden, overleden na 1 januari 1654 en begraven te Brugge. Hij vulde zijn handschrift in de loop van de volgende twintig jaar regelmatig aan (tot 30 oktober 1673). Daarna begon hij aan een nieuw volume. In 1669, kort voor hij kapelaan werd, kopieerde hij een register dat hij had gevonden in de kamer van de kerkmeesters van de Brugse O.L.V.-kerk en waarin de verkoop van zerken, *siegen ende cappellen* en de fundaties genoteerd stonden: *Graf-tonneel, dat is Aenwysinghe van alle de sercken ligghende in de collegiale kercke van Onse Lieve Vrouwe in Brugghe...* (Rijksarchief Brugge, Kerkfabriek O.L.V., nr. 1353).

In 1670 begon hij aan een handschrift in twee delen met lijsten van het Brugse stadsbestuur (burgemeesters, schepenen, raden, trossiers en hoofdmannen van de *zestendelen*) dat hij doorspekte met lokaal-historische gegevens: *Wetten der stede van Brugghe, beginnde vanden iaere XIII^c XXII tot den iaere XV^c XCIX / beginnende van(den) iaere 1600 voorewaerts...* (Brugge, Stadsbibliotheek, handschriften, nr. 444, na 1677 nog aangevuld door andere handen tot 1792) (kopie van deel 1 in Brussel, Koninklijke Bibliotheek, handschriften, Fonds Goethals, nr. 141).

Als kapelaan stelde hij ook wapenboeken samen. Allicht een aantekenboek voor eigen gebruik is het *Alphabet des Blazons...* (Brussel, bibliotheek familie de Limburg Stirum, nr. 58, vooral blazoeningen, slechts enkele rudimentaire schetsen van wapens). Veel verzorgder is zijn *Livre d'armoiries de plusieurs familles nobles et notables...* (Brussel, bibliotheek familie de Limburg Stirum, nr. 101). Van zijn eigen kerk stelde hij een *Liste des Prévôts de Notre Dame à Bruges, avec leurs Blasons enlumines* samen (vermeld in de veilingcatalogus P. Le Doulx, lot 123). Voor zijn familieleden stelde hij ook twee specifieke genealogische handschriften samen: *Livre premier de la genealogie de la famille Kerchof et Bultijnck, pere et mere etc.* Hierbij hoorde een doos met

bewijsstukken bij de genealogieën, alsook een stamboom van de familie Kerchof geschilderd op perkament, waarop alle wapens getekend waren (vermeld in zijn testament, bestemd voor zijn neef François Kerchof (Brussel, bibliotheek familie de Limburg Stirum, nr. 19). Een gelijkaardig handschrift was er voor de familie de Brouckere (vermeld in zijn testament, bestemd voor zijn neef François de Brouckere, Brussel, bibliotheek familie de Kerchove d'Ousselghem).

Hij legde ook een grote verzameling losbladige genealogieën aan, verdeeld over 15 portefeuilles, plus een aparte portefeuille die bewijsstukken bevat (vermeld in de veilingcatalogus P. Le Doulx, lot 98). Het precieze aantal is onduidelijk, al naar gelang de bron varieert dit van meer dan 2.000 over 1.500 tot iets minder dan 1.300. Deze verzameling zou op een bepaald moment gesplitst zijn in drie delen. J.A. Kerchof voerde ook genealogische opdrachten uit tegen vergoeding. Zijn staat van goed vermeldt nog enkele uitstaande schulden daarover. Ook in diverse 19de-eeuwse veilingcatalogi vindt men handschriften met betrekking tot bepaalde families, die door J.A. Kerchof werden opgemaakt.

Tot kort voor zijn overlijden had hij nog boeken aangekocht of laten inbinden. Zijn bibliotheek werd na zijn overlijden openbaar verkocht op 12 mei 1685 te Brugge op de Burg.

J.A. Kerchof kon blijkbaar moeilijk vrede nemen met zijn reële afstamming. In zijn geschriften introduceerde hij een fictief verband tussen zijn verre voorouders en de Gentse schepenfamilie *Van de Kerchove*. Voor het wapen dat hij zelf gebruikte bouwde hij een fantasierijk verhaal op over hoe het zou zijn ontstaan. Uit de lucht gegrepen is ook de heerlijkheid *Leeudijcke*, die de familie in bezit zou gehad hebben. Van zijn tweemaal gehuwde overgrootvader Ghijsbrecht verving hij de ware echtgenotes door een fictieve (Magdalena Vlaminckpoorte) en liet op een 200 jaar oude grafsteen van de familie Vlaminckpoorte in de Brugse O.L.V.-kerk voor dit fictieve echtpaar Kerchof-Vlaminckpoorte een grafchrift bijkappen.

Bronnen & Lit. : BRUGGE, Stadsarchief, reeks 539 hs. 18 : P. LE DOULX, *Levens der geleerde en vermaerde mannen der stad Brugge*, hs. Brugge, ca. 1800 ; — F.-V. GOETHALS, Kerckhof dit Van den Kerckhove, in : *Histoire des lettres, des sciences et des arts en Belgique et dans les pays limitrophes*, 2, Brussel, 1840, 166-167 ; — N.N., Kerckhof (Jean [lees : Jacques]-Antoine), in : *Biographie des hommes remarquables de la Flandre Occidentale*, 4, Brugge, 1849, 70-71 ; — A. DE CROMBRUGGHE, Kerckhof (Jean [lees : Jacques]-Antoine), dit Vanden Kerckhove, généalogiste, in : *Biographie Nationale*, 10, Brussel, 1888-1889, 659-660 ; — F. GOOLE, Jacobus Antonius Kerchof 1625-1685, in : *Vlaamse Stam*, 3, 1967, 35-38 (alle biografische nota's tot en met deze van 1967 zijn, soms woord voor woord, van elkaar afgeschreven en gaan terug op de eerste, die zelf op J.A. Kerchofs eigen geschriften gebaseerd is) ; — P. DONCHE, De Brugse genealoog Jacobus Antonius Kerchof (1625-1685) en zijn familie. dl. 1 : Biografie; dl. 2 : Genealogie, in : *Vlaamse Stam*, 50, 2014.

Pieter DONCHE

Bert VAN KERKHOVEN
(privécollectie Bert van Kerkhoven).

KERKHOVEN, Albert gezegd **Bert, van**, journalist, recensent, voordrachthouder, scenarist, directeur Gesproken Woord BRT, directeur Koninklijke Nederlandse Schouwburg – Het Nationaal Toneel, gemeenteraadslid, lid van het Verzet.

Bert (Albert) van Kerkhoven werd geboren in Antwerpen op 4 maart 1906. Hij was de zoon van Maurits, huisschilder, en Hortence van den Brande, naaister. Hij had een jongere broer, Jos, en een zusje, Irène, die kort na de geboorte stierf. Zijn grootvader langs moederszijde was medestichter van de Belgische Werkliedenpartij en overtuigd socialist. Het gezin Van Kerkhoven woonde in de Lange Kongostraat 12, in de Antwerpse Seefhoek. Hij was eerst gehuwd met Mirjam Oznowicz (1933-1939), van wie hij scheidde. In 1941 huwde hij met Jeanne Brabants, met wie hij drie kinderen kreeg : Jan (°1944), Marianne (1946-2013) en Koen (°1959). Bert Van Kerkhoven overleed in Antwerpen op 13 maart 1984.

Bij de aanvang van de Eerste Wereldoorlog vluchtte de familie Van Kerkhoven op 8 oktober 1914 via Amersfoort naar Maassluis in Nederland en bleef er vier jaar. Zodoende bracht Bert zijn jeugd door op het platteland. Hij had er vriendschap gesloten met Buitelaar, een zeer verstandige oude protestantse boer, die beïnvloed was door de onderwijsmethoden van Jan Lighthart en die Bert 'Ab' noemde, als afkorting van Albert. De boer fungeerde

als avond- en zondagsschool. Terug thuis maakte hij op 12-jarige leeftijd een moeilijke overgang mee naar het Belgisch onderwijs. Hij ging tot zijn 14de naar school in de Violetstraat, was de eerste bij het Stadsexamen in 1919, maar moest uit werken gaan en kwam als leerjongen achtereenvolgens in een smidse, een kof-fiebranderij en een fabriek van centrale verwarmingen terecht. Hij werd in 1919 lid van de Socialistische Jonge Wacht en bij de oprichting in 1923 lid en later secretaris van de Socialistische Arbeiders Jeugdbeweging, de 'Ajotters'. Hier leerde hij o.a. Gust de Muynck, Yvonne de Man, Joris en Jetje Oosterwijck en Joke Cantillon kennen.

Leergierig en autodidact – wat hij heel zijn leven zou blijven – startte hij in 1923 met 'Nia Ideo', de studie van het Esperanto en volgde later zomercursussen Engels aan de universiteit van Exeter (GB). In 1925 kwam hij in de Vakschool en even later in de productieteketen van de autofabriek Minerva. De arbeiders werkten in ploegverband, er mocht dus geen enkele minder produceren en dat deed Bert wel. Theoretisch was hij bijzonder